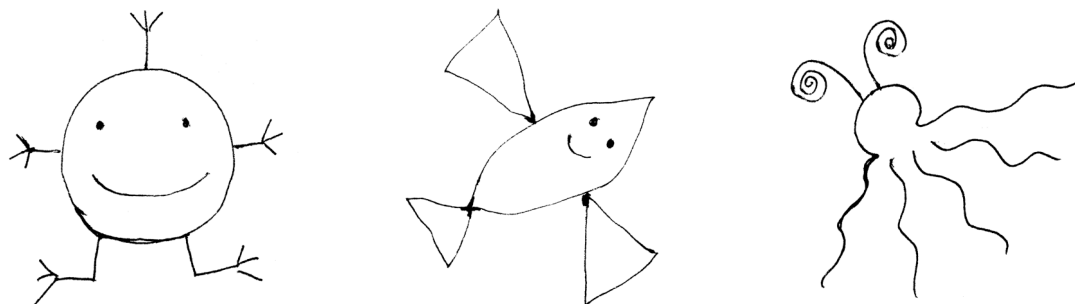

Verken Fugl eller Fisk

Affektive Sceniske Platåer for Små Barn

Prosjektet

Fugler, fisker og mennesker er arter som rommer et stort mangfold, og der kategoriene vi forholder oss til er hierarkisk bygget inn i vår kultur, med mennesket på toppen. Voksne mennesker står over barn, barn står over dyr. Forbindelsen mellom barn og dyr er ganske sterk på en positiv måte, barn er affektivt orientert mot dyr (ømhhet, redsel, nysgjerrighet, glede) noe som peker mot det ikke-verbale språket. Jeg ønsker gjennom dette prosjektet å utvikle det affektive språket, vri og mikse på hierarkiene og kategoriene, leke med mellomrom og utforske ukjente overgangsarter. Dette er mulig å gjøre gjennom eksperimenterende teater/figurteater/dans/musikk.

Prosjektet *Verken fugl eller fisk* skulle nok ha vært innom forprosjektordningen, men fordi det søknadsfristen er først i desember, ønsker jeg å søke prosjektmidler allerede nå. Hvis ikke, må prosjektet utsettes ytterligere ett år. Jeg synliggjør derfor i søknaden og i eget budsjett hva som tilhører et eventuelt forprosjekt, og hva som tilhører produksjonen.

Bakgrunn

Prosjektet *Du skal få høre fuglesang* (Teater Fot i co-produksjon med Trøndelag Teater, 2012) undersøkte fuglenes lek og sang gjennom musikalsk og fysisk improvisasjon. Prosjektet var på mange måter en feiring av barneteatrets ulike interaksjonsformer gjennom tre ulike produksjoner: SPURV (0-2 år), NATTERGAL (3-5 år) og HAKKESPETT (6-9 år). I de påfølgende årene har jeg sammen med Lisa Marie Nagel utviklet det kunstneriske forskningsprosjektet SceSam - interaktive dramaturgier i scenekunst for barn, der vi sammen med flere kunstnergrupper utforsket barns deltakelse i scenekunst. Vi arbeidet blant annet

med å kategorisere ulike former for interaksjon gjennom å analysere dramaturgiske åpninger og lukninger i forestillingene.

Fuglesangprosjektet aktiviserte mange ulike interaksjonsformer, men holdt fokus på møtet mellom utøverne og barna. I det videre utviklingsarbeidet vil jeg ta med meg fuglene, men ønsker å gå dypere (ned til fiskene, til bunnen) og inn i det affektive landskapet der alt som finnes i situasjonen, hendelsen som helhet; rommet, lydene, materialene, følelsene og fantasien, alt spiller inn og påvirker hverandre i det komplekse og intense samspillet, som vi kaller teater.

Tema / Teori

Arbeidstittelen *Verken fugl eller fisk [neither fish nor fowl]* er et uttrykk som kan ha en negativ klang, en udefinerbar smak, noe midt i mellom kjente størrelser, kanskje til og med noe abnormt, et misfoster, en hybrid eller et genmanipulert vesen som ikke lever opp, en bastard som kanskje blir et monster? Samtidig kan uttrykket beskrive erfaringen av det ukjente, overraskende eller sensasjonelle, og åpne et rom for undring.

Koblet til kunstneriske affekter i form av rom, lys, musikk, dans, figurer og sceniske handlinger kan dette monsteret eller fantasidyret skapes, oppstå og transformeres gjennom skuespill, bevegelser og følelser. Monsteret kan bli en venn, bastarden er kanskje snill? Grunnaffekter som glede, frykt og sorg kan være både dypt følte og teatrale (affektet) og nettopp i dette spenningsfeltet ønsker jeg å komponere et scenespråk som kan berøre de minste så vel som de større.

Om all kunst må man si: Kunstneren er en som fremviser affekter, finner opp affekter, en skaper av affekter, i forbindelse med de begreper eller visjoner han gir oss. Det er ikke kun i sitt verk han skaper dem, han gir oss dem og lar oss bli til sammen med dem, han trekker oss inn i komposisjonen. (Deleuze & Guattari, 1994. I: Bale, 2008)

Filosofien skaper begreper, vitenskapen anvender dem, mens kunsten skaper affekter, hevder Deleuze i boka *What is Philosophy* (1996). Affekter er en betegnelse på det å bli berørt eller beveget, og affektene virker direkte på oss uavhengig av fornuften. I følge Brian Massumis fortolkning er affekter allikevel ikke det samme som følelser eller emosjoner, men heller *intensiteter* som berører oss, uavhengig av vår bevissthet, gjerne overraskende eller forbløffende. Affekt virker direkte og kroppslig. I musikkens affektlære fra 1600-tallet var enkelte akkorder farlige, andre beroligende eller opphissende. Hos filosofen Spinoza spiller affektene en sentral rolle i menneskelivet. I teaterhistoriens rollefag fra samme tidsepoke, barokken, finner vi en parallell knyttet til hvordan de ulike følelsesaffektene skulle uttrykkes med kropp, gester og ansiktsmimikk; sinne, frykt, sorg og glede, men også mer komplekse affekter som for eksempel avsky, hovmod eller nytelse.

Det er en spennende sammenheng mellom filosofiens affektive intensiteter, affektlæren i musikken, i skuespillerkunsten og små barns kroppslige følelsesuttrykk og kommunikasjonsformer, som jeg med dette prosjektet ønsker å undersøke. Når et lite barn

skriker i frustrasjon eller sinne, bruker hun kroppen, stemmen og ansiktsuttrykk for å gjøre seg forstått. Det er ikke til å ta feil av, det er et universelt språk, og det vekker nøyaktig de følelsene de er ment å berøre.

Når skuespilleren uttrykker de samme følelsene (raseri, latter eller gråt) settes affektene i spill og jeg er nysgjerrig på hvordan vi som kunstnere kan bearbeide disse uttrykksformene i møte med hverandre og mellom kunstartene. Gjennom fri improvisasjon kan fugl møte fisk og ukjente monstre og misfostre kan danse polka over et svartglinsende plastikkflak, en søvlglitrende fuglefisk kan sveve over et florlett stykke havsilke. Frykten og Sorgens tangodans føder et skjelvende vesen vi aldri har sett før, mens Gleden og Sinnets wienervals virvler opp selvlysende svermer av flyvende reker.

I teater for små barn har man kanskje vært mer opptatt av det sanselige nærværet som en vesentlig dimensjon. De minste barna trenger å oppleve skuespillernes nærvær, de trenger å orientere seg romlig, og de trenger å fanges inn av teaterlekens hendelser, både kroppslig og fiksjonelt, gjennom leken og fantasien. Det har hittil i dette kunstfeltet (så vidt jeg kan se) ikke vært fokusert på betydningen av affekt, verken filosofisk, musikalsk eller teatralt, og dermed kan dette være et spennende sted å starte en prosess.

Nærvær og Affekt. Hvordan virker disse to kunstneriske dimensjonene sammen?

Nærvær er knyttet til stedet og kroppen. Affekt er knyttet til kunst, teater og følelser. Kanskje er det slik at disse to må møtes og spille sammen for å oppnå en sterk og viktig kunsthendelse? Dette er noe som må prøves ut i det kunstneriske rommet.

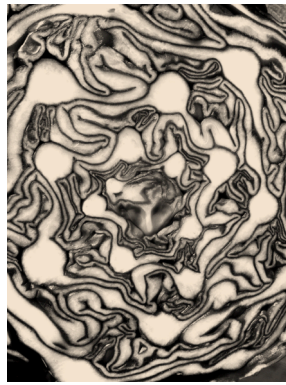
Inspirasjonen til en tenkning der barn, voksne, dyr og ting er likestilt i en slags "flat" struktur kommer fra posthumanistisk filosofi og nymaterialisme (Deleuze, Braidotti, Barad), en rhizomatisk tenkning som står i forbindelse med småbarnspedagogiske nyorienteringer (Ninni Sandvik, Anne Beate Reinertsen). De yngste barnas bidrag løftes fram og likestilles med de andre aktørene i teaterhendelsen. Verket *Tusen Platåer* (1980) av Gilles Deleuze og Felix Guattari tar utgangspunkt i en immanent filosofi som likestiller og snur rundt på gamle hierarkiske strukturer. Små barn, store tanker, dyr, rytmer og stemmevibrasjoner, alt virker på hverandre. Alt er i tilblivelse og bevegelse mellom de tusen platåer.

Rommet / Tusen Platåer

Rommet er tydelig nå, som idé. Et kvadrat: Lag på Lag, Flak på Flak. Himmel og Hav. Flakene ligger lagvis oppå hverandre, og hvert flak har sin egen materielle kvalitet. Flakene eller platåene bestiges, utforskes, en lyd stiger opp, det danses og tråkkes. Noen møtes der ute på flaket. Deretter løftes hele grunnen opp, blir et øyeblikk en svevende himmel før det daler ned utenfor sirkelen og danner et nytt rom i rommet. Hvert flak spilles ut, løftes av, kastes av, flyr opp, foldes sammen, rulles, brettes, krølles til et reir eller spennes opp som telt, hus og huler. For hver scene avdekkes et nytt flak. Det gamle flaket forvandles til en romlig skulptur på utsiden av kvadratet. Disse små hulene fylles med lys og musikk og inviterer til samvær etterpå, når de er etablert.

Hver flak eller plata er fra begynnelsen foldet ut lag på lag i et stort kvadrat (4 x 4 m), som også er scenen/spillerommet. Hvert plata består av ett materiale:

Lerret, Silke, Ull, Bomull, Plast, Papir, Gress, eldgammel Brokade, som begynner å bli til jord, Rottrevler, Bladverk, Tykt og Tynt, Gammelt og Nytt. Jeg vet enda ikke hvor mange plataer vi skal bevege oss på, men jeg tror det øverste flaket skal være en himmel av fallskjermstilke og at det nederste plataet skal være utarbeidet gjennom en mer tidkrevende prosess, der jeg trenger samarbeid med en tekstilkunstner (?). Det nederste flaket skal bestå av fragmenter som forbindes med arkeologi, jord og barokkens komplekse stilelementer. Jeg ønsker et uttrykk som gir en følelse av et stykke jord, laget av gamle tekstiler, brokade som er i ferd med å gå i oppløsning, og som på et avmerket arkeologisk utgravningsfelt man kan finne overraskelser og skatter gjemt, eller plutselig oppdage et mønster skjult i jordlagene/tekstillagene.

Jeg vil samarbeide med billedkunstneren Anne Helga Henning om scenografien, og jeg har en ide om å integrere figurer/dukker og kanskje film i scenografien. Arbeidet med dukker, scenografi og film er lange prosesser, og derfor er det viktig å komme i gang jo før jo heller.

Fortellingen og figurene

Eventyr? Jeg ser for meg at jeg skal skrive dette eventyret om tre eller fire dyr; Redd, Happy og Nysgjerrig (og/eller Vilje). De bor på hvert sitt flak / i hvert sitt hjørne, og de likner ikke helt på andre dyr. De er alene og trenger hverandre på godt og vondt. Ensomme vesener, ukurante dyr/affekter/melodier, som egentlig trenger hverandre for å henge sammen og finne ro. Dyrene, som stiger ut i mellomrommet mellom fantasi og fakta, bærer med seg historier som vi må avdekke gjennom spillet. Redd kan kanskje likne en hund, men hun kan ha små vinger eller fjær som vibrerer når hun hører en vakker sang. Hvem kan trøste Redd? Hva skjer når Redd møter Nysgjerrig? Svarene ligger langt inne i prosessen, og fortellingen vokser fram sammen med forestillingen.

Figurene skal utvikles sammen med scenografien, og jeg har planer om å utforske bruk av en eller to små fjernstyrte roboter.

Aktørene

Hvert hjørne av Plataået betjenes av en musiker / sanger / danser / skuespiller: 4 aktører på scenen. Her er det snakk om å improvisere, men også å våge seg ut på ukjente plataer der musikkens mer abstrakte form møter teatrets maskerte følelsspill og dansens romlige kroppslighet. I samspillet og mellomrommet mellom fugl og fisk, mellom hummer og kanari, der er det viktigere å ha nærvær enn noter og partitur.

Musikerne danner det metodiske springbrettet i form av inngående kjennskap til skapende improvisasjon og samspill. I Teater Fots tidligere produksjoner (*De Røde Skoene* 2008, *Du skal få høre fuglesang* 2012) har musikalsk improvisasjon stått sentralt, og trommeslageren Tor Haugerud har vært en fast samarbeidspartner. I samspillet har musikalske improvisasjonsprinsipper smittet over på det fysiske og teatrale arbeidet.

Tor Haugerud og Siri Gjære på vokal samarbeidet i 2016 om musikken til danseforestillingen *En sang fra oss...* av Mia Habib. Dette samarbeidet ønsker jeg å videreutvikle i dette prosjektet. Tor er fast medlem av kompaniet, mens Siri har også en del erfaring fra andre teaterprosjekter, samt improvisasjon og samspill i vokalensemblet Trondheim Voices. Der har hun vært kunstnerisk leder i fem år med hovedfokus på utvikling og utarbeiding av metoder for improvisasjon og iscenesettelse, nye formater og møter mellom publikum og aktører. Sammen har Tor og Siri utviklet et felles uttrykk som ivaretar en lyttende og leken musikalitet. I tillegg har vi fått med oss Rohey Tallah, en strålende jazzsanger nyutdannet fra jazzlinja, som med bandet Rohey er i ferd med å erobre verden. Både Siri, Tor og Rohey bidrar med sterkt nærvær både kroppslig og musikalsk, og vil fungere både som musikere og aktører i forestillingene.

Kanskje lager de en låt til hvert dyr, til hver affekt. Jeg tenker meg en musikk der de fire (enkle) låtene kan flettes sammen til en komposisjon. Liksom fire instrumenter / stemmer som spiller / synger hver sin melodi, som kan møtes og spille mot hverandre, men som allikevel henger sammen og utgjør en kompleks komposisjon til slutt. Eksempler på samspill mellom Tor og Siri er vedlagt (mp3).

Utvalget av aktører vil dels skje ved åpen audition. Jeg ønsker å lage et team eller en stab som kan være mindre sårbar mht frilanslivet og det å kunne ta spillejobber. Det betyr at jeg vil forsøke å ha med seks utøvere i den utforskende prosessen, men ikke nødvendigvis samtidig, og vil legge opp til at det er mulig å alternere med ulike team i spilleperioden.

Publikum

Jeg ønsker at forestillingen henvender seg til barnehagebarn, men har også en tanke om at vi vil skille publikumsgruppene fra 0-2 og 3-5. Barn under 3 år har en egen kultur knyttet til sin kroppslighet, og trenger i kunstopplevelsen å beskyttes fra de eldre barna, som kan komme til å dominere de små i det interaktive / intra-aktive rommet. Forprosjektet vil henvende seg til 0-2-åringene og ha en mer åpen og improvisert form.

Jeg har i lang tid vært opptatt av de minste barnas deltakelse i kunsthendelsen (ph.d-avhandlingen *De Røde Skoene*, 2014) og videreutvikler her en filosofisk utvidelse av deltakelseskonseptet. Det handler ikke lenger så mye om sosial og musisk *interaksjon* (selv om dette er et grunnlag), men om *intra-aksjoner* mellom hendelsens aktører, forstått som ikke-menneskelige materialiteter og virkningen av det vi vanligvis ser på som redskaper for interaksjon; scenerommets, tingenes og ikke minst musikkens virkninger eller affekter.

Rommet, materialiteten, musikken og kroppene er likeverdige aktører i denne forestillingen. Alle er aktører, både utøverne på scenen og publikum som sitter rundt, men også sceneinstallasjonene, rommets lys og skygger og ikke minst lyden i rommet, må betraktes som aktører i-seg-selv. Barna installeres derfor i rommet sammen med utøverne og ledsagerne rundt hele den firkantede scenens (tusen, fjorten eller åtte) plataer. Ut fra dette kan alt utspille seg, og eventyret kan ta form.

Ledsagerne

På bakgrunn av lang erfaring med teater for de minste, begynner jeg å interessere meg for noe som før har vært litt plagsomt, nemlig foreldrenes nærvær, deres behov for å styre barnas opplevelser og eventuelt deres usikkerhet knyttet til hva barna deres skal få lov til å delta i. I stedet for å se på dette som et problem som vi som kunstnere forsøker å unngå eller omgå ved å gi instruksjer og eventuelt irettesette dem underveis i forestillingen (Jo! Det er lov til å delta! Bare la ham få gå! La henne få delta hvis hun vil!) ønsker jeg denne gangen å inkludere de voksne i forestillingens univers på en tettere måte. Har ikke funnet løsningen enda, men tenker at de skal inkluderes og tildeles roller eller funksjoner i samspillet som vil involvere dem på en slik måte at de innbakte forventningene slipper taket. Ikke slik at ledsagerne blir hovedsaken, men slik at de lettere forstår sin plass i sammenhengen, og slik at de føler seg trygge og komfortable med barnas deltakelse i noe de ikke selv fullt kontrollerer.

Forprosjektet

Forprosjektet består av en audition og et to ukers verksted der ideene utforskes gjennom møter mellom aktører på en rekke plataer.

Hvert plata består av følgende:

- Et bestemt materiale brettet ut på gulvet i størrelsen 4 x 4 m.

- Fire utøvere, en fra hvert hjørne.

- Et bestemt musikalsk tema

- En bestemt lyssetting

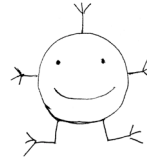
- En eller to (ev. tre eller fire) av de grunnleggende affektene

- Proto dukker/dyrefigurer

- Play!

Redd møter Happy?

Produksjonen

Selve ideen og gjennomføringen bygger på teorier, arbeidsmetoder og sceniske elementer jeg har med meg fra tidligere prosjekter. Det som er nytt er utforskningen av grunnaffektene forstått som (ytre, ikke personlige) affektive og universelle uttrykk. I samspillet mellom musikk, sang og dans i mer abstrakt forstand og teater, fysiske gester og mimikk i mer teatral, kulturelt eller universelt kodet forstand, ønsker jeg å spinne et særegent uttrykk som muligens kommuniserer særlig godt med de minste barna. Denne utforskningen, som vil foregå i forprosjektfasen kan selvsagt ta uforutsigbare veier, men produksjonen er ikke avhengig av et helt bestemt resultat. Det er den unike komposisjonen av de elementene som velges ut, som uansett vil utgjøre denne forestillingens kvaliteter.

Fremdriftsplan

Våren 2017

Søke samarbeidspartnere:

- Barneteatret Vårt (Prøveuke våren 2017, uke 23)
- Trondheim Kunstforening (Visninger under Olavsfestdagene)
- Trondheim Kunsthall?
- Skuespillere og musikere: Audition workshop: Mars 2017
- Produksjon av proto-dukker og scenografi: Januar, februar, mars, april
- Forberede forprosjekt og produksjon.
- Forprosjekt: 2 uker i juni 2017
- Visninger av forprosjekt i august på Kunstforeningen

Høst og vår 2017/18

- Preproduksjon: oktober, desember.
- Seanse i uke 42?
- Prøveperiode februar og mars 2018
- Premiere 10. mars 2018.

Avhengig av co-produsentavtalen ønsker vi å få til en spilleperiode i mars/april